

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
менеджменту та бізнесу
Протокол № 19 від 26.06.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	Менеджмент

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробники:

д.е.н., професор

д.е.н., професор

Завідувач кафедри менеджменту
та бізнесу

Гарант програми

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Олена ДРУГОВА

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Василь ОТЕНКО

Харків
2024

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни є розвиток критичного мислення, стратегічного бачення та здатності застосовувати інноваційні підходи у практичній діяльності здобувачів. Особлива увага приділяється міждисциплінарному підходу, що охоплює аспекти економіки, психології, соціології та інформаційних технологій.

Навчальна дисципліна "Сучасні теорії менеджменту" розроблена в рамках освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальністю "Менеджмент". Основна увага приділяється вивченню стратегічного, оперативного та інноваційного менеджменту, а також розумінню нових тенденцій у корпоративному управлінні, таких як сталий розвиток, адаптивне лідерство, управління знаннями та соціальна відповідальність.

Завдання навчальної дисципліни:

- дослідження основних принципів і концепцій сучасних підходів до управління організаціями;
- аналіз еволюції теорій менеджменту та їх впливу на сучасну практику управління;
- вивчення особливостей застосування ситуаційного та системного підходів у менеджменті;
- з'ясування ролі інновацій та адаптації до змін в сучасних теоріях управління;
- формування навичок прийняття управлінських рішень на основі сучасних концепцій менеджменту;
- дослідження ефективності інтеграції ресурсного підходу в управлінні організаціями різних форм власності.

Дисципліна акцентує увагу на розвитку критичного мислення, стратегічного бачення та здатності застосовувати інноваційні підходи у практичній діяльності. Особлива увага приділяється міждисциплінарному підходу, який інтегрує аспекти економіки, психології, соціології та інформаційних технологій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні концепції управління та методологічні основи управління сучасною організацією.

Об'єктом навчальної дисципліни "Сучасні теорії менеджменту" є процес управління організаціями, що включає дослідження сучасних підходів до прийняття управлінських рішень, аналіз взаємодії між елементами системи управління, вивчення впливу зовнішнього середовища на діяльність організації, а також використання інноваційних методів і принципів для забезпечення ефективного функціонування організацій.

Мета навчальної дисципліни: оволодіння теоретичними знаннями зі стратегічного управління, інструментами та методами розробки стратегій розвитку організації, а також набуття практичних навичок і вмінь у застосуванні концепції стратегічного управління в діяльності підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
RH02	СК01
RH04	ЗК04, СК01
RH05	ЗК04, СК01, СК04
RH07	СК01

де ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності, розробляти, планувати й реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти і програми у галузі менеджменту.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках; володіти інформацією щодо напрямів та особливостей розвитку сучасних теорій менеджменту та перспективних досягнень у галузі менеджменту; планувати, організовувати і проводити дослідницько-інноваційну діяльність.

СК04. Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; впроваджувати інноваційні результати наукового дослідження у галузі менеджменту в практичну діяльність сучасних підприємств, установ, організацій.

RH02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях; критично аналізувати іншомовну наукову літературу зі спеціальності.

RH04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.

RH05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці; знати зміст та

функції науки як соціального інституту, загальні закономірності розвитку науки, структуру та рівні наукового пізнання; свідомо формулювати проблеми і завдання конкретного наукового дослідження в професійній сфері; володіти методологічними прийомами висунення наукових гіпотез, їхньої перевірки і побудови наукової теорії.

РН07. Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту; розуміти зміст сучасних теорій менеджменту та особливості їхньої еволюції під впливом змін зовнішнього середовища, передові досягнення та течії у галузі сучасного менеджменту, світовий досвід впровадження існуючих теорій менеджменту у практику сучасних підприємств.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сучасна наукова парадигма ділової організації.

Тема 1. Концептуальні основи теорії організації.

Механістична та органічна концепції організації. Еволюція підходів до опису організацій. Ефективність організації

Тема 2. Наукові теорії й моделі організації.

Сутність менеджменту. Еволюція теорій менеджменту. Неокласична, бихевіористична школи управління. Процесний системний та ситуаційних підходи в менеджменті. Сучасні технології менеджменту: Total Quality Management; Process Integrated Quality System; ISO серії 9000 версії 2000 рі; Work Flow Management System; Manufakturing Resource Planning; Knowledge Management; Шість сигма; Balanced Scorecard; Lean Management.

Тема 3. Організаційне проектування.

Поняття організаційної структури, Еволюція організаційних структур. Сучасні організаційні структури: плоскі, гнучкі та холакратичні. Сутність та особливості організаційного проектування

Тема 4. Організаційна динаміка.

Проблемне поле організаційної поведінки. Основні складові та базові концепції організаційної динаміки. Методологія управління організаційною динамікою

Тема 5. Методологічні засади управління мультинаціональною компанією.

Основні постулати концепції кросс-культурного менеджменту. Особливості стилів лідерства в мультикультурному середовищі. Концептуальні засади управління в мультинаціональній компанії

Змістовий модуль 2. Сучасні технології управління діловою організацією.

Тема 6. Зміна бізнес-моделей в сучасному світі.

Фактори, що впливають на зміну бізнес-моделей. Сутність економіки вражень. Перехід до нових моделей бізнесу в цифровій економіці. Опис та аналіз найбільш поширених моделей бізнесу. Бренди та компанії, що є лідерами за своїми бізнес-моделями

Тема 7. Концептуальні основи менеджменту в інформаційній економіці.

Тенденції розвитку бізнес-середовища в цифровій економіці. Еволюція основних підходів та інструментів менеджменту. Положення нової парадигми менеджменту

Тема 8. Процесний підхід до управління організацією.

Сутність організації як процесу. Альтернативні парадигми організаційного процесу. Адаптивні і самоналагоджувальні системи управління. Концептуальні положення процесного підходу. Інформаційна складова процесного підходу.

Тема 9. Методологія формування стратегії підприємства в умовах невизначеності та турбулентності середовища.

Фактори, які впливають на вибір стратегії організації. Стратегія і структура. Поняття «стратегії голубого океану» та її розробка. Стратегії управління організаційними змінами.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Концептуальні основи теорії організації.	Аналіз актуальності теми дослідження Огляд наукової літератури Формулювання гіпотези дослідження Визначення об'єкта та предмета дослідження Мета та завдання дослідження Методологія дослідження Оцінка очікуваних результатів
Тема 2. Наукові теорії й моделі організації.	Вибір та обґрунтування сучасних концепцій менеджменту відповідно до дисертаційного дослідження
Тема 3. Організаційне проєктування	Охарактеризуйте основні ознаки організації як соціально-економічної системи. Надайте оглядовий аналіз класичних, неокласичних та сучасних теорій організації. Проаналізуйте, як відбувається самоорганізація в складних системах, та розгляньте приклади застосування синергетичного підходу в організаціях.
Тема 4. Організаційна динаміка.	Проаналізуйте типи організаційних структур, представлених у матеріалах лекції.

	Порівняйте вертикальні та горизонтальні структури за такими критеріями: централізація прийняття рішень, комунікація між рівнями управління, ефективність управління та креативність у робочому середовищі.
Тема 5. Методологічні засади управління мультинаціональною компанією	Презентація основних концепцій дисертаційного дослідження
Тема 6. Зміна бізнес-моделей в сучасному світі.	Використовуючи матеріали лекцій, проаналізуйте взаємозв'язок між національною та організаційною культурами. Наведіть приклади того, як національна культура може впливати на управлінські практики в різних країнах.
Тема 7. Концептуальні основи менеджменту в інформаційній економіці	Використовуючи модель Едварда Холла, порівняйте характеристики культур із високим і низьким контекстом. Опишіть, як ці культурні відмінності можуть впливати на ділову комунікацію та прийняття рішень у міжнародних командах.
Тема 8. Процесний підхід до управління організацією	Проаналізуйте ключові наукові джерела, пов'язані з темою вашої дисертації, та систематизуйте теоретичні підходи, моделі й концепції, використані у дослідженні.
Тема 9. Методологія формування стратегії підприємства в умовах невизначеності та турбулентності середовища	Проаналізуйте основні ідеї стратегії "Блакитного океану". Порівняйте стратегії "Червоного океану" та "Блакитного океану". Розробіть стратегічну карту "Чотирьох дій" для інноваційного продукту або послуги.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 2.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 3.	Вивчення лекційного матеріалу Проаналізуйте, як відбувається самоорганізація в складних системах, та розгляньте приклади застосування синергетичного підходу в організаціях.
Тема 4.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 5.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 6.	Підготуйте презентацію для заняття.
Тема 7.	Вивчення лекційного матеріалу

	Культурний профіль обраної країни. Аналіз національної культури обраної країни відповідно до певних класифікацій.
Тема 8.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 9.	Вивчення лекційного матеріалу

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1- 4, 7, 9), проблемна лекція (Тема 5, 6, 9).

Наочні (демонстрація (Тема 1-5, 8).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 9,), кейс-метод (тема 1-2,6,9), індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання (теми 3-5).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує 100-бальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувачів вищої освіти.

Семестровий контроль здійснюється у формі семестрового іспиту під час екзаменаційної сесії (максимальна кількість балів - 40 балів, мінімальна кількість балів, що дозволяє здобувачу скласти іспит - 25 балів).

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається як сума всіх балів, отриманих під час поточного контролю та екзаменаційної оцінки.

Під час викладання курсу застосовуються такі контрольні заходи:

Поточний контроль: компетентнісно-орієнтовані завдання за темами (максимальна оцінка - 30 балів); письмова контрольна робота (максимальна оцінка - 30 балів).

Семестровий контроль: Іспит (40 балів).

Більш детальна інформація про систему оцінювання наведена в технологічній карті курсу.

Приклад екзаменаційного білету та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Спеціальність «073 Менеджмент»
Освітньо-наукова програма «Менеджмент»
Навчальна дисципліна "Сучасні теорії менеджменту"

Завдання 1. - 12 балів. Поясніть сутність теорії хаосу

Завдання 2. - 12 балів. Охарактеризуйте решітчасту (Lattice) організаційну структури управління підприємством. Наведіть приклад компанії, яка використовує дану організаційну структуру.

Завдання 3. - 16 балів. Провести порівняльний аналіз культурних відмінностей двох країн, користуючись сайтом Хофстеде <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool>

Оберіть будь-які дві країни, наведіть порівняння, користуючись сайтом та дайте відповідь на питання:

- 1) Які сучасні теорії менеджменту відповідають найбільше національній культурі обраних країн.
- 2) Який тип організаційних структур відповідає національним культурам.

Затверджено на засіданні кафедри
менеджменту та бізнесу

протокол № ____ від « ____ » _____ 202_ р.

Екзаменатор, д.е.н., проф.

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Зав. кафедрою, д.е.н., проф.

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Критерії оцінювання

Підсумкова оцінка за іспит складається з суми оцінок за виконання всіх завдань, округлених до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм розв'язання кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та важливістю для вирішення завдання. Тому окремі завдання та етапи їх вирішення оцінюються окремо один від одного наступним чином:

Завдання 1 (відкрите питання) – 12 балів

розкриття суті питання — 6 балів

аргументація — 3 бали

логіка та структура відповіді — 2 бали

мова та стиль викладу — 1 бал

Завдання 1 (відкрите питання) – 12 балів

розкриття суті питання — 6 балів
аргументація — 3 бали
логіка та структура відповіді — 2 бали
мова та стиль викладу — 1 бал

Завдання 3 (діагностичні) – 16 балів.

Максимальна загальна кількість балів за виконане **діагностичне завдання** становить 16 балів, а саме за

методична правильність аналізу культурних відмінностей за обраними країнами — 7 балів.

розкриття процесу вирішення завдання шляхом пояснення використаних даних і наданих формул — 3 бали.

точність і коректність отриманих даних із сайту Хофстеде — 2 бали.

аргументовані висновки щодо сучасних теорій менеджменту та організаційних структур — 4 бали.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Лепейко Т.І. Менеджмент : навч. посібн. / Т. І. Лепейко, О. М. Міронова. - Х. : ХНЕУ, 2010. – 202 с.– Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30823>
2. Сучасні теорії менеджменту: навч. посіб. / М.В. Туленков. – 2-ге вид. – Рекомендовано МОН України. – Київ: [видавництво], 2023. – 304 с.
3. Мальська М. П., Білоус С. В. Менеджмент організацій : теорія та практика: навч. посібн. / М. П. Мальська, С. В. Білоус. – Київ : Центр навчальної літератури, 2020. – 190 с.
4. Certo C. S. Modern Management: Concepts and Skills, Global Edition (ABE) / C. S. Certo, S. T. Certo. – Pearson education, 2018. – 576 p.

Додаткова

6. Сучасні концепції менеджменту та їх застосування в умовах діджиталізації економіки України / В. Гришко // Економіка і регіон. – 2021. – №1 (80). – С. 61–67.
7. Другова О. С. Стратегії підвищення конкурентоспроможності через цифрові технології, інновації та сталий розвиток / О. С. Другова // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2024. - No 3 (44). - С. 39-45. <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/34754>
8. Лепейко Т. І. Концептуальні підходи до формування структури управління компетентною організацією / Т. І. Лепейко, І. А. Грузіна // Економічний простір: Збірник наукових праць. – Дніпро: ПДАБА, 2023. –№ 184. – С. 107-113. <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29678>
9. Modern management: theories, concepts, implementation. Monograph. Editors: Marian Duczmal, Tetyana Nestorenko. Opole: The Academy of Management

and Administration in Opole, 2021, pp.394 <https://www.wsia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/05/7.pdf>

10. Теорія і концепції менеджменту / В.В. Дергачова, К.О. Кузнецова, З.В. Григорова. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 150 с.

11. Другова О. С. Методи оцінки як інструменти стратегічного розвитку діяльності підприємств харчової промисловості / О. С. Другова // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. – Вип. 18. – С. 80-85. <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32967>

12. Heywood, C., & Arkesteijn, M. (2017). Alignment and theory in corporate real estate alignment models. *International Journal of Strategic Property Management*, 21(2), 144–158. doi:10.3846/1648715X.2016.1255274.

13. Sustainability and Intelligent Management / edited by Carolina Machado, J. Paulo Davim. Springer Cham, 2022. - Access mode: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-98036-8>.

14. Cooke, H., Appel-Meulenbroek, R., & Arentze, T. (2019). Adjustment of corporate real estate during a period of significant business change. *International Journal of Strategic Property Management*, 23(3), 171–186. - Access mode: <https://journals.vilniustech.lt/index.php/IJSPM/article/view/7954>.

Інформаційні ресурси

15. Стів Джобс. Уроки лідерства. [Електронний ресурс]. / Джей Еліот, Уільям Саймон та ін.—Режим доступу: <https://bookmate.com/books/ZttTpL>

16. Сучасна управлінська парадигма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mojaosvita.com.ua/menedzhment/suchasna-upravlinska-paradigma/>

17. Опорний конспект лекцій: Сучасні концепції менеджменту / Т. І. Лепейко, І. М. Перерва // Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6983>

18. Інтернет портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/>.